

Stagelopen voor beginners

Hoe bereiden we onze beginners hierop voor?

Naam: Lindsay Stam
Studentennummer: 2150627
Opleiding: Fontys Master SEN
Begeleider: André van Vuuren
Datum: januari 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	blz. 3
Inleiding	blz. 5
Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling	blz. 8
1.1 De situatie	blz. 8
1.2 Het probleem	blz. 8
1.3 Het stagebureau	blz. 9
1.4 Onderzoeksvraag	blz. 9
1.5 Hypothese	blz. 10
1.6 Verwachtingen	blz. 10
Hoofdstuk 2. Theoretische onderbouwing	blz. 11
2.1 Hoe kiezen leerlingen?	blz. 11
2.2 Ervaringen	blz. 12
2.3 Bedrijven	blz. 13
Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie	blz. 15
3.1 Beginsituatie	blz. 15
3.2 Stagebureau	blz. 15
3.3 Stagebedrijven	blz. 16
3.4 Andere school	blz. 17
Hoofdstuk 4. Data analyse en resultaten	blz. 18
4.1 Onderzoeken van de beginsituatie	blz. 18
4.2 Interview stagecoördinator.	blz. 20
4.3 Vragenlijst van de stagebedrijven	blz. 20
4.4 Bezoek praktijkschool	blz. 23
Hoofdstuk 5. Conclusies	blz. 25
5.1 Overleg	blz. 25
5.2 Duidelijkheid	blz. 26
5.3 Competenties	blz. 26
5.4 Ervaring	blz. 27

Hoofdstuk 6. Evaluatie onderzoek	blz. 29
6.1 Planning	blz. 29
6.2 Samenwerking	blz. 29
6.3 Onderzoek	blz. 30
6.4 Persoonlijk	blz. 30
Nawoord	blz. 32
Literatuurlijst	blz. 33
Bijlages	blz. 34
Bijlage 1: Competenties Arbeidstraining	blz. 35
Bijlage 2: Interview Roos Witvoet	blz. 36
Bijlage 3: Vragenlijst stagebedrijven	blz. 37
Bijlage 4: Stage Analyse Praktijkscholen	blz. 39

Samenvatting

Voor u ligt mijn onderzoek naar de stagevoorbereiding in de onderbouw van school voor praktijkonderwijs Het Kwadrant. De afgelopen tweeënhalf jaar ben ik aan de slag gegaan met de hulpvraag die vanuit het stagebureau van Het Kwadrant kwam; Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de onderbouwleerlingen goed zijn voorbereid op het stagelopen in de bovenbouw? Om antwoord te krijgen op deze vraag ben ik eerst een onderzoeksvraag en deelvragen gaan formuleren. Zodra die op papier stonden kon ik opzoek naar literatuur die mij zou helpen met het beantwoorden van de vragen.

In de literatuur die ik heb onderzocht komt het woord ervaring vaak terug. Den Boer, Meijers, Kuijpers en Bakker zijn het er over eens dat leerlingen een betere arbeidshouding ontwikkelen door ervaringen op te doen. De leerlingen leren wat ze wel of niet willen en de leerlingen krijgen hierdoor een binding met de arbeidsmarkt. Belangrijk is echter wel om altijd goed op ervaringen te reflecteren. De ervaring alleen is niet voldoende. Leerlingen geven aan dat ze bij het maken van een keuze voor een uitstroomprofiel vooral luisteren naar de ouders en de mentor. Het is dus belangrijk dat de lijntjes tussen deze personen kort blijven.

Om antwoorden te krijgen op mijn deelvragen ben ik op verschillende manieren en vanuit verschillende perspectieven de situatie gaan bekijken. Een belangrijk begin is om de beginsituatie te inventariseren. Ik kwam erachter dat er op Het Kwadrant al veel gedaan wordt aan stagevoorbereiding, maar dat het vooral losse eilandjes zijn zonder overleg. Een belangrijke spil in het voorbereiden op een stage is de stagecoördinator van Het Kwadrant. Deze gaf tijdens een interview dat ik met haar afnam toe dat ze niet weet wat er aan stagevoorbereiding gedaan wordt in de onderbouw. De communicatie tussen het stagebureau en de onderbouw is miniem en dat stemt niet tot tevredenheid. De communicatie tussen het stagebureau en de stagebedrijven is echter wel goed. In een vragenlijst geven de stagebedrijven aan dat de leerlingen met een duidelijke hulpvraag naar de stage komen en goed begeleid worden. Toch missen de leerlingen wel wat competenties om stage te kunnen lopen en de benodigde vakkennis. Ook is het zeer zinvol geweest om tijdens mijn onderzoek te gaan kijken op een andere praktijkschool, Het Bolwerk in Middelburg. Daar doen de leerlingen in de onderbouw vooral veel ervaring op in op school gecreëerde arbeidssituaties.

In mijn onderzoek heb ik geprobeerd om telkens terug te kijken naar hoe er in de literatuur gekeken wordt naar situaties zoals die op Het Kwadrant. Doen de leerlingen voldoende ervaringen op? Zijn de ervaringen betekenisvol? Wordt er voldoende gereflecteerd op de ervaringen die de leerlingen opdoen? Tijdens mijn onderzoek heb ik antwoorden gekregen op deze vragen en getracht om aanbevelingen te doen waarmee Het Kwadrant de voorbereiding op de stage kan verbeteren. Ik hoop dan ook dat mijn onderzoek inspirerend zal zijn voor de mentoren, vakleerkrachten en stagebegeleiders van het Kwadrant en zal helpen om samen een passende leerlijn te ontwikkelen om de leerlingen goed voor te bereiden op de belangrijke keuzes die ze moeten gaan maken.

Inleiding

De afgelopen tweeënhalve jaar ben ik bezig geweest met onderzoek doen voor mijn studie Master Sen. Als onderwerp voor mijn onderzoek heb ik de voorbereiding op stage in de onderbouw gekozen. Een onderwerp dat past bij mij, maar waarom?

Ik ben Lindsay Stam, 26 jaar uit Bergen op Zoom. Ik werk nu 4 jaar op school voor praktijkonderwijs het Kwadrant. Ik ben hier na het behalen van mijn Pabo diploma op de Hogeschool Zeeland te Vlissingen gelijk binnengekomen voor invalwerk. Dit bleek langdurig te zijn en van invalwerk werd het al snel een vast contract. Niet iets waar ik aan gedacht had toen ik op de Pabo zat. Tijdens mijn opleiding had ik me gespecialiseerd op het jonge kind en vooral stagegelopen in de kleuterklas. Maar als jonge pas afgestuurde student wilde ik alles aanpakken om maar aan het werk te zijn. Ik had zelf nog nooit gehoord van praktijkonderwijs en dus was het een hele ontdekkingsreis toen ik op Het Kwadrant terecht kwam. De eerste paar jaren waren het vooral een kwestie van ontdekken en mezelf op mijn gemak leren voelen in deze voor mij nieuwe onderwijssoort. Nu ik me helemaal op m'n plaats voel en me in deze onderwijsvorm erg op mijn gemak voel, is het tijd om me verder te ontwikkelen. Graag nam ik daarom het aanbod aan om de studie Master Sen te gaan volgen.

Op Het Kwadrant ben ik vakleerkracht detailhandel en mentor van één van de twee middenbouwgroepen (M groep). Mentoren hebben een belangrijke taak:

- Zij zorgen voor de persoonlijke begeleiding van de leerlingen en hun groep.
 - Zij onderhouden contacten met leerlingen, ouders, vakleerkrachten, stagebegeleiders en de directie over de leervorderingen, sociaal emotionele ontwikkeling en het gedrag.
 - Zij bewaken de persoonlijke gegevens en schrijven de rapporten en individuele ontwikkelingsplannen (IOP's).
 - Zij voeren coachingsgesprekken met de leerling.
- (Koender, Van Loon, 2011)

Als mentor geef ik aan deze groep de algemeen vormende vakken (AVO) zoals Nederlands, rekenen en Cuma. Daarnaast ben ik verantwoordelijk voor mijn klasje met 15 leerlingen en voer ik de individuele ontwikkelings plan (IOP) gesprekken met de leerlingen en hun ouders. De leerlingen van de M groepen zijn rond de 14 jaar en zullen het volgend schooljaar stage gaan lopen. De leerlingen moeten daar dus goed op voorbereid worden. Als mentor is het mijn taak om de leerlingen hier goed op voor te bereiden.

Naast het mentor zijn ben ik ook vakleerkracht detailhandel. In deze lessen zitten leerlingen die voor het uitstroomprofiel Economie hebben gekozen en ook een stageplaats hebben in een winkel.

Bij mijn taken op Het Kwadrant kom ik in verschillende situaties in aanmerking met de stagevoorbereiding. Als vakleerkracht hoor ik waar de leerlingen tegenaanlopen tijdens de stage. Daarnaast maak ik als vakleerkracht de lessen ter voorbereiding op de uitstroomprofielen voor mijn vak detailhandel. Als mentor van een M groep moet ik ervoor zorgen dat mijn leerlingen aan het einde van het jaar, als de leerlingen 15 jaar zijn, stagegeschikt zijn. Daarom was het voor mij een uitdaging om de voorbereiding op de stage in de onderbouw te onderzoeken.

In mijn functie als M groep mentor merk ik dat er een groot verschil is tussen leerlingen op het gebied van stage. Er zijn leerlingen die de M groep binnenkomen en nog helemaal niet bezig zijn met stagelopen en het kiezen van een uitstroomprofiel. Maar er zijn ook leerlingen die al helemaal in de ban zijn van het stagelopen en precies weten wat ze willen. Vaak is het voor mij als mentor juist lastig om die leerlingen te bereiken. Deze leerlingen weten vaak precies wat ze willen worden, alleen houden de leerlingen hier geen rekening met hun leerproblemen en mogelijkheden. Deze leerlingen willen vaak iets worden wat niet mogelijk is op het praktijkonderwijs en wat ver boven hun niveau ligt. Leerlingen hebben vaak niet voor ogen wat er allemaal nodig is om bijvoorbeeld kapper te worden. Vaak gesteund door ouders worden de leerlingen dan hevig teleurgesteld als ze horen dat het niet mogelijk is om op het praktijkonderwijs kapper te worden. Als mentor vind ik dat je in de M groep deze misverstanden al snel moet bespreken met de leerlingen en ouders, maar dan moet je als mentor wel precies weten wat er wel of niet mogelijk is per uitstroomprofiel. Ik heb dit zelf wel in kaart gebracht voor mijn vak detailhandel, maar voor de andere uitstroomprofielen moet ik met schaamte toegeven dat ik het ook niet altijd weet. Ik denk echter dat ik hierin niet de enige ben. Als mentor moet ik een eerlijk en duidelijk beeld geven aan mijn leerlingen, ook al zal dat een paar leerlingen teleurstellen, maar ik moet het dus wel weten. Met het onderzoek naar de voorbereidende stage op Het Kwadrant ben ik zelf dus een prima proefpersoon, bovendien help ik mezelf ermee.

Ik hoop daarom dat ik na het onderzoeken van de stagevoorbereiding op Het Kwadrant aanbevelingen kan doen aan de school over hoe de stagevoorbereiding beter vormgegeven

zou kunnen worden. Voor dit onderzoek is het gunstig dat ik zelf aanwezig ben op Het Kwadrant en zelf actief ben met de voorbereiding op stage. Daarnaast is het een pluspunt dat ik kan overleggen met het stagebureau van Het Kwadrant. De hulpmiddelen zijn dus binnen handbereik. Een ander groot voordeel is dat ik mijn onderzoek kan doen samen met mijn collega uit de M groep Alina Assink. Zij zit in dezelfde situatie als ik. Daarnaast is zij ook nog eens vakleerkracht detailhandel. Wij hebben daarom vaak te maken met dezelfde problemen. Alina en ik werken als M mentoren veel en op een fijne manier samen. Omdat wij hetzelfde willen onderzoeken hebben we een verdeling gemaakt in het onderzoek, zodat we niet met exact hetzelfde bezig zijn. Daarnaast is het onderzoeken van de stagevoorbereiding een groot onderzoek dat zonder het verdelen van de taken waarschijnlijk te groot zou zijn geweest. Door de samenwerking hopen we dat het onderzoek nu wel volledig zal zijn. Onze onderzoeken zouden elkaar moeten aanvullen en niet elkaar in de weg moeten lopen. Daarnaast kunnen Alina en ik naast een aanvulling voor elkaar ook elkaars critical friend zijn. Ondanks onze fijne en vriendschappelijke manier van samenwerken moeten we in de praktijk ook wel eens kritisch zijn tegen elkaar. Door ons onderzoek hoop ik duidelijke antwoorden te krijgen op de deelvragen en uiteindelijk ook een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Na het onderzoek hoop ik aan de slag te kunnen met de aanbevelingen die ons onderzoek hebben opgeleverd zodat er in de toekomst een eenduidige lijn is op Het Kwadrant voor de voorbereiding op de stage.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling

1.1 De situatie

Mijn onderzoek zal plaatsvinden op school voor praktijkonderwijs Het Kwadrant. Het praktijkonderwijs is een vorm van voortgezet onderwijs die leerlingen voorbereidt op de arbeidsmarkt. Praktijkonderwijs is bedoeld voor leerlingen die naar verwachting geen vmbo-diploma kunnen halen. Op het Kwadrant zitten 170 leerlingen die naar verwachting geen vmbo-diploma kunnen halen en dus voorbereid moeten worden op de arbeidsmarkt.

Leerlingen krijgen in kleine groepen les in de vakken van de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deze vakken zijn afgestemd op de arbeidsmarkt. Ook worden de leerlingen getraind in praktische vaardigheden, zoals koken, klussen in huis, rekeningen betalen, omgaan met en invullen van formulieren, uiterlijke verzorging, omgaan met andere mensen en werken. Leren doen de leerlingen vooral in de praktijk door bijvoorbeeld stages te lopen bij bedrijven en organisaties. Als leerlingen het praktijkonderwijs hebben doorlopen, ontvangen ze het getuigschrift praktijkonderwijs. (www.rijksoverheid.nl)

1.2 Het probleem

Eén van de doelen van Het Kwadrant is leerlingen met een baan van school af te laten gaan. Het streven is “werken naar werk”. Om dit te realiseren zijn we begonnen met het werken met uitstroomprofielen. In de onderbouw krijgen de leerlingen les over welke uitstroomprofielen er zijn. Toch blijkt de overstap van de onderbouw, waar ze fulltime op school zitten, naar de bovenbouw, waar ze stage gaan lopen, te groot te zijn. Leerlingen geven aan dat ze niet goed weten waarvoor ze gekozen hebben ondanks de lessen over de uitstroomprofielen. Ook geven de leerlingen aan dat ze niet goed weten wat er van ze verwacht wordt op een stageplek.

Omdat ze niet goed weten wat het uitstroomprofiel inhoudt, willen de leerlingen naar verloop van tijd hun profiel veranderen en daarmee ook hun stage.

Leerkrachten geven aan dat ze niet voldoende kennis hebben, buiten hun eigen sector, om leerlingen voldoende voor te bereiden op de stages en de verwachtingen binnen het stagebedrijf. Stagebedrijven geven aan dat sommige leerlingen ongemotiveerd zijn omdat ze iets moeten doen wat ze niet willen doen. Leerkrachten en leerlingen weten eigenlijk niet welke banen bij welke sector mogelijk zijn.

1.3 Het stagebureau

Het stagebureau is een belangrijk orgaan binnen Het Kwadrant. De stagebegeleiders voeren het assessment uit. Het assessment wordt gehouden als de leerlingen 15 jaar oud zijn. Tijdens het assessment wordt door middel van proeven getoetst of de leerling stagegeschikt is. Er wordt vooral getoetst op sociale vaardigheden en arbeidsvaardigheden. Het stagebureau merkt dat de overgang van de onderbouwleerlingen naar een stagelopende bovenbouwleerling erg groot is. De leerlingen weten op dat moment nog niet goed wat er van hen verwacht wordt op de stage. Ook weten de leerlingen niet goed welke beroepen er bij de uitstroomprofielen mogelijk zijn. Het zou daarom wenselijk zijn dat de leerlingen in de onderbouw al voorbereid zouden worden op het stagelopen. De leerlingen moeten daar al leren welke competenties er nodig zijn om stage te kunnen lopen en wat de mogelijkheden zijn binnen een uitstroomprofiel.

1.4 Onderzoeksvraag

Hoe kan Het Kwadrant ervoor zorgen dat de leerlingen in de onderbouw beter voorbereid zijn op het stagelopen en op het maken van een keuze voor een uitstroomprofiel?

Om het antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag, moet ik een aantal zaken onderzoeken. Er komen namelijk meerdere groeperingen bij kijken en voor een goed onderzoek zouden alle groepen onderzocht moeten worden. De groeperingen zijn de leerlingen, de leerkrachten, de bouwcoördinator, het stagebureau en de stagebedrijven. Omdat er dus veel groepen onderzocht moeten worden is er besloten het onderzoek samen te doen mijn collega en critical friend Alina Assink. We hebben besloten dat Alina de schoolkant gaat onderzoeken, dus de leerlingen, de leerkrachten en de bouwcoördinator. Ik zal de stagekant gaan onderzoeken. Met deze verdeling hopen we erachter te komen hoe we de leerlingen beter voor kunnen bereiden op hun stage binnen een uitstroomprofiel.

Om erachter te komen hoe de stagevoorbereiding en de keuze voor een uitstroomprofiel verbeterd kunnen worden vanuit het perspectief van het stagebureau en de stagebedrijven, heb ik een aantal deelvragen geformuleerd.

Deelvragen:

- Wat gebeurt er aan stage voorbereiding in de B- en M-groepen voor het assessment?
- Hoe kunnen we de leerlingen beter begeleiden in het effectiever maken van een keuze voor een uitstroomprofiel?
- Wat wordt er gemist volgens de stagebedrijven en stagebureau en welke aanpassingen die worden aangegeven kunnen er op Het Kwadrant gebruikt worden?

1.5 Hypothese

Ik verwacht dat er al veel goede dingen gebeuren op Het Kwadrant wat betreft het voorbereiden van de leerlingen op hun stage. Ik denk echter dat er te veel op aparte eilandjes gebeurt en dat de krachten op dit moment niet gebundeld worden. Er wordt niet geprofiteerd van de expertise die er binnen Het Kwadrant is. De communicatie is gering.

Ook denk ik dat de leerlingen de stap van de onderbouw naar de bovenbouw te groot vinden omdat de structuur die de leerlingen kennen van de onderbouw in de bovenbouw niet meer bestaat. De structuren sluiten niet goed op elkaar aan.

1.6 Verwachtingen

Ik hoop en denk na het onderzoek een goed beeld te hebben gekregen van wat er op dit moment gemist wordt aan stagevoorbereiding op Het Kwadrant. Ik hoop daarom na dit onderzoek aanbevelingen te kunnen doen aan Het Kwadrant om de overgang van de onderbouw naar het stagelopen in de bovenbouw kleiner te maken. Ik ben tevreden met het doen van de aanbevelingen, maar hoop dat ik na het onderzoek de kans krijg om mijn aanbevelingen te kunnen toepassen in de praktijk.

Hoofdstuk 2. Literatuurstudie

In het praktijkonderwijs moeten de leerlingen op hun vijftiende jaar een assessment doen. Tijdens deze test moeten de leerlingen verschillende opdrachten uitvoeren om te laten zien dat ze stagegeschikt zijn. Daarnaast moeten de leerlingen een keuze maken tussen de vier sectoren die op het praktijkonderwijs te kiezen zijn; landbouw, economie, techniek en zorg en welzijn. De mens is, volgens Peter den Boer (2009) pas op zijn 22ste neurologisch goed in staat om te kiezen. Dit betekent dat de leerlingen hier een goede begeleiding bij nodig hebben.

2.1 Hoe kiezen leerlingen?

Elke leerling kiest anders, daarom zijn er zeven keuzestijlen. Geen van deze stijlen is fout, ze hebben allen hun waardevolle kwaliteiten, maar ook hun valkuilen (Beekers, 2006).

Leerlingen kunnen in de praktijk de volgende stijlen van keuzes maken om te hanteren: De logisch rationele kiezer kiest vooral op basis van argumenten. De emotionele kiezer kiest op basis van emoties. De impulsieve kiezer kiest spontaan. De uitstellende kiezer wacht nog op nieuwe relevante informatie. De eigenzinnige kiezer volgt zijn eigen zin. De meegaande kiezer laat zijn keuze afhangen van wat andere er van vinden. De intuïtieve kiezer gaat op zijn gevoel af.

Uit een onderzoek van Kuijpers, Meijers en Winters (2008a) is gebleken dat meer dan de helft van de jongeren voor hun keuze voor een vervolgopleiding of een sector in het praktijkonderwijs het advies van de school gebruiken, terwijl de leerlingen aangeven dat de mening van de ouders bij het maken van een keuze het belangrijkste is voor hen. De mensen die invloed hebben op de keuze zijn, in volgorde van belangrijkheid:

1. Ouders.
2. Mentor.
3. Vrienden.
4. Praktijkmensen.
5. Klasgenoten.
6. Docenten van de vervolgopleiding.

Deze meegaande stijl blijkt niet altijd aan te sluiten bij de keuzes van de leerlingen zelf. Een belangrijk punt uit het onderzoek van van Kuijpers, Meijers en Winters (2008a) is dat een kwart van de jongeren aangeeft dat het advies dat ze van school krijgen niet aansluit bij wat de leerlingen zelf willen. Dit is vooral het geval bij het praktijkonderwijs en dan vooral de leerlingen die kiezen voor de sectoren techniek en groen. De leerlingen zullen vaak meegaand

kiezen, terwijl dit heel onverstandig is als het gaat om een belangrijke keuze als het kiezen van een vervolgopleiding en een sector in het praktijkonderwijs. Het is belangrijk de leerling deze keuze zelf maakt. Het maakt het moeilijk voor de leerlingen dat de omgeving een andere mening kan hebben. Vooral allochtone leerlingen worden vaak geconfronteerd met het feit dat hun familie iets anders van ze verwacht. (Kuijpers, Meijers en Winters, 2008a) Met het eerder genoemde feit dat veel leerlingen van het praktijkonderwijs het niet eens zijn met wat de school voor advies aan ze geeft, maakt het maken van een keuze zeer moeilijk en de makkelijkste weg is dan om meegaand te kiezen.

In interviews met vmbo-leerlingen (Kuijpers, 2009) geven alle leerlingen aan moeite te hebben met het maken van keuzes. Ook geven ze bijna allemaal aan dat ze best wel hulp kunnen gebruiken bij het maken van keuzes. De leerlingen willen wel gesprekken voeren, maar willen geen preken over wat ze niet goed doen. Ze willen vooral hun interesse onderzoeken en in de praktijk ontdekken wat bij hen past. Ook Peter de Boer beschrijft dit (2009). Hij heeft aan dat de reflectiegesprekken nu vooral gaan over wat er niet goed gaat tijdens een stage en over de stagebeoordeling. De gesprekken gaan niet over de ervaringen van de leerlingen en over wat er met de leerlingen gebeurt tijdens de stage. Gesprekken zijn wel heel belangrijk maar moeten anders. “Wat heb je wel en niet geleerd? Wat kan er beter en anders? Wat heeft dat met jouw gedaan? Hoe wil je je verder ontwikkelen? En hoe nu verder?” Dit zijn vragen die de leerlingen aan het denken zetten over hun toekomst en helpen zich bewuster maken tijdens het kiezen. De leerlingen denk zo mee over zijn handelen en krijgt niet gelijk een beoordeling die misschien wel demotiverend kan werken.

2.2 Ervaringen.

De leerlingen kiezen vaak op basis van beelden (Den Boer, 2009). Beelden die ze opdoen tijdens open dagen, uit brochures of van beelden op televisie, zijn vaak niet voldoende voor de leerlingen en dat frustriert de leerlingen. De leerlingen kunnen volgens hem beter en gerichter kiezen op basis van ervaringen. Dan komt er een begin met de binding met de arbeidsmarkt. De leerlingen merken dan dat je leert over jezelf van ervaringen en dat ervaringen ook niet leuk kunnen zijn. Ervaringen in de praktijk leren iemand wat voor hem betekenisvol is aan werk en wat hij door middel van zijn werk wil. Het gaat om kennis die je hebt ontwikkeld over jezelf in relatie tot arbeid, de arbeidsidentiteit. Het is daarom ook belangrijk om al vroeg ervaringen op te doen en daarop te reflecteren, zodat je een beeld krijgt van jezelf. Ervaringen laten landen kost tijd, de docent moet de leerling daarin steunen. Als docent moet je de leerling ook begeleiden in het opdoen van ervaringen. Bijvoorbeeld door het meenemen van

de leerlingen naar bedrijven. Niet alleen naar de bedrijven gaan die de leerlingen aanspreken, maar vooral ook rondkijken bij andere beroepstakken. Alleen praktijkervaringen op doen is echter niet voldoende. Onderzoek laat zien dat leerlingen in een praktijkgerichte omgeving niet vaker reflecteren op hun loopbaan dan leerlingen in een minder praktijkgerichte leeromgeving. Als leerkracht, stagebegeleider of begeleider in het bedrijf moet je daarvoor met de leerlingen in dialoog gaan (Meijers, Kuijpers en Bakker, 2006).

2.3 Bedrijven.

Om de leerlingen veel ervaringen op te laten doen, heb je ook bedrijven nodig. Decennia lang was de gangbare praktijk dat het middelbare en hogere beroepsonderwijs hun studenten regelmatig enige tijd naar bedrijven stuurden om aldaar de echte praktijk te leren kennen. De partijen hielden het voorlopig bij een taakverdeling waarin de school verantwoordelijk was voor de opleiding en het bedrijfsleven slechts stageplaatsen beschikbaar stelde en in het gunstigste geval ook voor enige begeleiding zorgde (Meijers, 2004). Hierdoor heeft de school wel geringe mogelijkheid om het leerproces in het bedrijf te sturen. Dat terwijl de leerlingen van een praktijkschool juist die sturing ook nodig hebben. Het is voor praktijkleerlingen ook belangrijk dat ze vanuit het bedrijf gestuurd worden. Bedrijven moeten weten met wat voor leerling ze te maken hebben en hoe ze die het beste kunnen begeleiden. Er zijn acht factoren die bijdragen aan de effectiviteit van de stage als leerplaats.

- De leereffecten blijken groter te zijn als er tijdens de opleiding niet één maar meerdere stages zijn. Ook onderzoek van Meijers, Kuijpers en Bakker (2006) zegt dat wanneer de leerlingen de kans krijgen om vele en verschillende ervaringen op te doen in de praktijk, blijken ze zowel loopbaancompetenties als een arbeidsidentiteit te ontwikkelen.
- Hoe langer de stage periode, des te meer leereffect er optreedt.
- De leereffecten zijn het grootst als de school de interventies/reflecties beperkt tot het actief stimuleren van de reflecties van de leerlingen op de stage-ervaringen.
- De leereffecten zijn groter als de leerling meedraait met de dagelijkse activiteiten van het bedrijf.
- De arbeidsomstandigheden moeten realistisch zijn.
- Er moet een intensieve begeleiding zijn op de werkvloer.
- De stagiair moet gemotiveerd zijn om het betreffende werk te willen leren.
- De leerling moet in staat zijn om in ongestructureerde situaties te leren.

Vooraf de laatste twee punten van deze opsomming lijken mij erg moeilijk voor een leerling in het praktijkonderwijs. De leerlingen zullen hierbij door de school en door het bedrijf goed begeleid moeten worden, maar de bedrijven moeten daarom ook zeker weten wat voor soort leerlingen er stage komt lopen in het bedrijf.

In de praktijk blijkt dat veel bedrijven niet goed geïnformeerd zijn of niet goed om kunnen gaan met leerlingen van het praktijkonderwijs.

Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie

Om antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag en deelvragen wil ik gebruik maken van verschillende onderzoeksmethodes. In dit hoofdstuk zal ik deze verschillende methodes beschrijven en aangeven waarom ik deze methodes gebruik. Hoewel ik de stagevoorbereiding wil bekijken door de ogen van het stagebureau en de stageadressen, wil ik niet voorbijgaan aan wat er al gedaan wordt aan stagevoorbereiding. Om een goed onderzoek te kunnen doen, kan ik deze beginsituatie niet negeren in mijn onderzoek. Daarnaast heb ik de beginsituatie ook nodig om de juiste onderzoeksinstrumenten te maken.

3.1 Beginsituatie.

Om te weten te komen wat er verbeterd kan worden aan de stagevoorbereiding op Het Kwadrant, zal ik niet alleen moeten weten wat het stagebureau verlangt van leerlingen die stage gaan lopen, maar moet ik ook eerst weten wat er al gedaan werd tijdens de lessen in de onderbouw. Daarom zal ik gaan inventariseren wat er in de brugklas en middenbouw wordt gedaan aan stagevoorbereiding. Ik hoop er zo achter te komen, welke materialen er worden gebruikt en hoe ze worden gebruikt. Omdat ik zelf ook een middenbouwgroep draai, zal ik ook een participerende observatie doen. Het lastige hieraan is dat ik wel mijn eigen rol moet blijven spelen en me niet anders moet gaan gedragen om een gewenst antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2010). Daarnaast zal ik ook bij de vakleerkrachten inventariseren wat ze doen in de voorbereidende lessen op de uitstroomprofielen. Dit zal ik noteren in een schema, zodat ik dit bij mijn volgende stap kan voorleggen aan het stagebureau. Maar om te kunnen bekijken wat er bruikbaar is uit de materialen die we nu al gebruiken, zal ik er eerst achter moeten komen wat de verschillende partijen belangrijk vinden aan stagevoorbereiding.

3.2 Stagebureau.

De start van mijn onderzoeksvraag, hoe kan Het Kwadrant ervoor zorgen dat de leerlingen in de onderbouw beter voorbereid zijn op het stagelopen en op het maken van een keuze voor een uitstroomprofiel, kwam voort uit een klacht vanuit het stagebureau van Het Kwadrant. Deze vond dat de leerlingen onvoldoende werden voorbereid op de stage. De leerlingen gaan vanaf hun vijftiende stage lopen en zouden voor die tijd daarop voorbereid moeten worden. De grootste klacht is dat de leerlingen niet goed zijn voorbereid op de taken die ze mogen

uitvoeren. Ook weten de leerlingen vaak niet wat ze kunnen bereiken met het door hun gekozen profiel. In hoofdstuk 2 werd al beschreven dat de leerlingen uit deze leeftijdsgroep moeite hebben met kiezen. Hierin zouden de leerlingen ook begeleid moeten worden. De klacht is duidelijk, maar ik wil weten wat het stagebureau verwacht van de voorbereiding. Om de wensen van het stagebureau specifieker te krijgen zal ik de coördinator van het stagebureau interviewen. Ik hou een interview omdat ik hierbij in kan gaan op de antwoorden en zo ook gelijk mijn bevindingen tijdens de observaties naar de situatie zoals deze nu is, kan delen. Ik hou een semi-gestructureerd interview, ik zal vooraf de vragen aan de stagecoördinator geven, zodat zij zich hierop kan voorbereiden. Ik hoop door deze methode een duidelijk beeld te krijgen wat de verschillen zijn in wat er nu is en wat er gewenst is. Het voordeel van het semi-gestructureerde interview is wel dat er ook ruimte is voor spontane opmerkingen en doorvragen (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2010) Volgens Moerman (2010) is goed doorvragen namelijk belangrijker dan de manier waarop het interview gehouden wordt. Goed interviewgedrag wordt door Moerman gestoeld op de volgende drie voorwaarden voor de onderzoeker:

Een goede voorbereiding van het onderzoek;

Een goede training van de interviewers;

Scherpe monitoring van de interviewers.

Het interview ga ik opnemen op een videocamera, zodat ik het interview kan terugluisteren.

De belangrijkste conclusies uit het interview zal ik uitwerken in een verslag.

3.3 Stagebedrijven.

Naast het stagebureau is het vooral heel belangrijk om onderzoek te doen naar wat de stageadressen waarmee het stagebureau contacten heeft, nodig vinden om stage te kunnen lopen. Daarmee wil ik er gelijk achter komen wat de adressen op dit moment missen aan voorbereiding. Om dit te onderzoeken wil ik naar verschillende stageadressen, waar meerdere leerlingen stage hebben gelopen, een schriftelijke vragenlijst sturen. Ik kies voor een vragenlijst omdat ik zelf nog geen contacten heb met de stageadressen. Ik denk dat een vragenlijst erg laagdrempelig is en weet dat stageadressen hier vaak weinig tijd voor hebben. Daarom wil ik een vragenlijst maken met stellingen, waarbij de bedrijven alleen maar eens of oneens kunnen antwoorden. Ik weet dat een schriftelijke vragenlijst met gesloten vragen niet veel tijd kost en dat je er veel mensen mee kan bereiken. Ik zal er wel op moeten toezien dat de vragenlijsten ingevuld worden. Een veel voorkomend probleem bij vragenlijsten is dat ze niet of onvolledig worden ingevuld (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2010). De

antwoorden op deze stellingen, zal ik verwerken in een grafiek. Ik verwacht niet dat ik met deze vragenlijst gelijk een duidelijk beeld krijg van wat de stageadressen verwachten van onze leerlingen, de gesloten vragen uit mijn vragenlijst zijn tenslotte vooral inventariserend, maar kies er toch voor om deze te hanteren. De voornaamste reden is dat de stageadressen het niet gewend zijn in contact te komen met een leerkracht. Alle communicatie gaat via het stagebureau. Ik zal de vragenlijsten meegeven met de begeleiders van het stagebureau. Deze gaan dagelijks op bezoek bij verschillende bedrijven en zullen er dan gelijk op toezien dat de vragenlijsten ingevuld worden.

3.4 Andere school.

Na het onderzoeken van de beginsituatie, de wensen van het stagebureau en de ervaringen van de stageadressen, hoop ik in beeld te hebben van wat een goede stagevoorbereiding is. Nu ik vanuit verschillende ooghoeken weet wat de wensen zijn, wil ik gaan kijken hoe andere praktijkscholen de stagevoorbereiding vormgeven. Deze zullen waarschijnlijk met dezelfde problemen kampen als Het Kwadrant of hebben al een goede oplossing gevonden. De andere scholen zal ik bezoeken met mijn critical friend. Doordat we samen kijken, kunnen we elkaar aanvullen en ook leren van elkaars opvattingen. Hierdoor richt ik me niet alleen op mijn eigen visie.

Hoofdstuk 4. Data analyse en resultaten.

4.1 Onderzoeken van de beginsituatie.

Op het verzoek om een observatie in de onderbouw op Het Kwadrant te mogen doen bij een les over stagevoorbereiding, waren de reacties erg verschillende. Bij de middenbouwgroepen was dit geen probleem, bij de brugklasgroepen echter wel. De mentoren van deze groepen geven aan geen theorielessen over stagevoorbereiding te geven. Volgens de mentoren wordt er wel over gesproken als er leerlingen zijn met vragen over stage, maar er is geen vast moment op het rooster. Hieronder staat globaal wat er wordt gedaan volgens de mentoren van de B en de M groepen.

B1= Tijdens de begeleidingsuren globaal praten over stage, maatschappelijke stage, sectoren, uitstroomprofielen, assessment, het doel van arbeidstraining.

B2= Oriënterende lessen op de uitstroomprofielen.

B3= Oriënterende lessen op de uitstroomprofielen.

M1= Oriënterende lessen op de uitstroomprofielen, 2x in een jaar lopen de M-leerlingen mee met een oudere leerling van het Kwadrant (leerlingen kiezen zelf waar ze naar toe gaan), praktijklessen, arbeidstraining, Promotie: ik & de ander 3, Leefstijl: sociale vaardigheden, voor sommige leerlingen het assessment.

M2= Oriënterende lessen op de uitstroomprofielen, 2x in een jaar lopen de M-leerlingen mee met een oudere leerling van het Kwadrant (leerlingen kiezen zelf waar ze naar toe gaan), praktijklessen, arbeidstraining, Promotie: ik & de ander 3 (gebruikt niet het boek maar volgt de hoofdlijnen), Leefstijl: sociale vaardigheden, voor sommige leerlingen het assessment.

Wel worden er in de brugklas en in de middenbouw oriëntatie lessen gegeven die gaan over de lessen over de uitstroomprofielen. De uitstroomprofielen zijn ook een leidraad voor de stage. De leerlingen kiezen tijdens het assessment twee uitstroomprofielen waar ze in de bovenbouw mee gaan werken. De stage zal ook in één van deze profielen zijn. In de middenbouwgroepen worden deze oriëntatie lessen ook gegeven.

	Wat gebeurt er tijdens de lessen?		Wat is het doel van de lessen?	
	B groepen	M groepen	B groepen	M groepen
Landbouw	Aan de hand van werkopdrachten en/of een werklíst werken in de schooltuin en werken in de moestuin: kennis vergaren in de natuur, ervaring opdoen, leren omgaan met milieu en materiaal en gereedschap.	Aan de hand van werkopdrachten en/of een werklíst werken in de schooltuin. D.m.v. ervaring/te doen welke keuze de leerling kan hebben. Een branche gerichte excursie die inzicht geeft.	Interesse hebben voor, de mogelijkheid hebben om een keuze te hebben in de toekomst.	Ervaren welke mogelijkheid het werken in het groen (in de breedste zin des woords) je kan bieden. Hetzij als beroep, hetzij als hobby.
Zorg en welzijn	De leerlingen krijgen allerlei lessen die te maken hebben met zorg.	Verdieping van deze lessen.	Kennis maken met de verschillende beroepen binnen de zorg.	Kennis maken met de verschillende beroepen binnen de zorg.
Techniek	De leerlingen zijn bezig met werkstukken; Houtbewerking. Solderen. Keramiek. Elektra. Fietsen maken	De leerlingen zijn bezig met werkstukken; Houtbewerking. Solderen. Loodgieten. Elektra. Metselen. Fietsen maken.	Oefenen van de basale vaardigheden techniek. Kennismaken met het vak techniek. Techniek in de thuissituatie. Techniek als hobby.	Oefenen van de basisvaardigheden techniek. Voorbereiding op profielkeuze techniek. Techniek in de thuissituatie.
Economie	Oriënterende lessen detailhandel. Via de dvd Werken in de winkel.	Oriënterende lessen over de verschillende winkelvormen en de taken die daarbij horen.	Kennismaken met wat detailhandel inhoud.	Kennismaken met de taken die uitgevoerd moeten worden in de detailhandel.

Ook krijgen de onderbouwgroepen op Het Kwadrant de lessen arbeidstraining. Dit gebeurt in een garage in de school. Deze garage lijkt op een kleine fabriekshal. Hier snijden de leerling van oude kledingstukken poetsdoeken die gecontroleerd en ingepakt moeten worden. Dit wordt allemaal door de leerlingen gedaan. Dit gebeurt in samenwerking met de poetsdoekenfabriek, die de pakketten op school op komen halen. Daarnaast worden er in het lokaal door de leerlingen klusjes gedaan voor Bruynzeel Keukens. De leerlingen vullen zakjes met schroeven e.d. Tijdens de lessen worden er voor de leerlingen rapporten bijgehouden met competenties (zie bijlage 1). Deze competenties zijn de competenties die de leerlingen ook nodig hebben om stage te kunnen lopen.

4.2 Interview stagecoördinator.

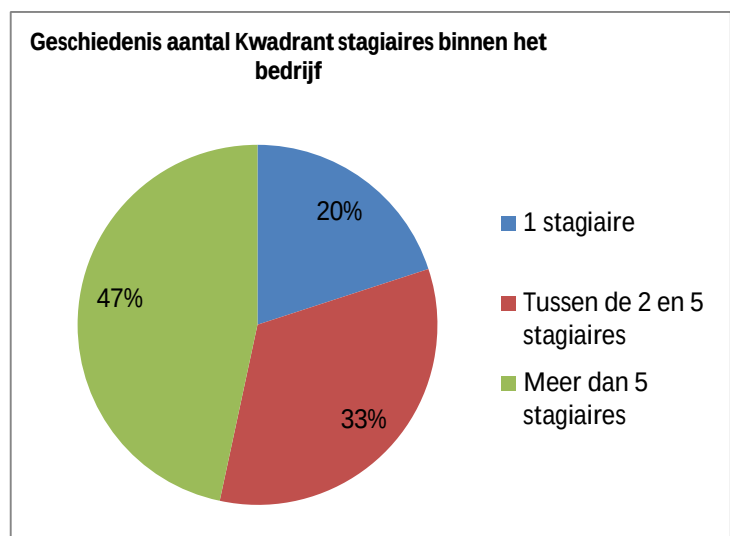
Na het inventariseren van de beginsituatie heb ik Roos Witvoet, stagecoördinator van Het Kwadrant geïnterviewd (zie bijlage 2).

In het interview gaf Roos aan het contact tussen de onderbouwmentoren en het stagebureau miniem is. Het stagebureau weet eigenlijk niet goed wat er in de onderbouw gedaan wordt aan stagevoorbereiding. Bij het maken van de voorbereidende lessen op de uitstroomprofielen is er geen navraag gedaan bij het stagebureau. Ook wordt er aangegeven dat er gewoon te weinig tijd is om hierover in discussie te gaan en om gesprekken met de onderbouwmentoren te houden. In de bovenbouw gebeurt dit al wel. Deze leerlingen gaat natuurlijk ook al op stage en het contact met de mentoren van deze leerlingen is goed. Vroeger had het stagebureau wel een beter beeld van de voorbereiding in de onderbouw. Dit kwam omdat het stagebureau de lessen zelf verzorgde.

Het contact tussen het stagebureau en de stagebedrijven is wel goed volgens Roos. De stagebedrijven weten wat ze van de leerlingen van Het Kwadrant kunnen verwachten, omdat dit met het stagebureau wordt besproken. De leerlingen komen via het assessment naar de stage met één of mee leerpunten waaraan ze moeten gaan werken. Dit weten de stagebedrijven doordat de leerling samen met het stagebureau naar het bedrijf gaat en daar de leerpunten bespreekt.

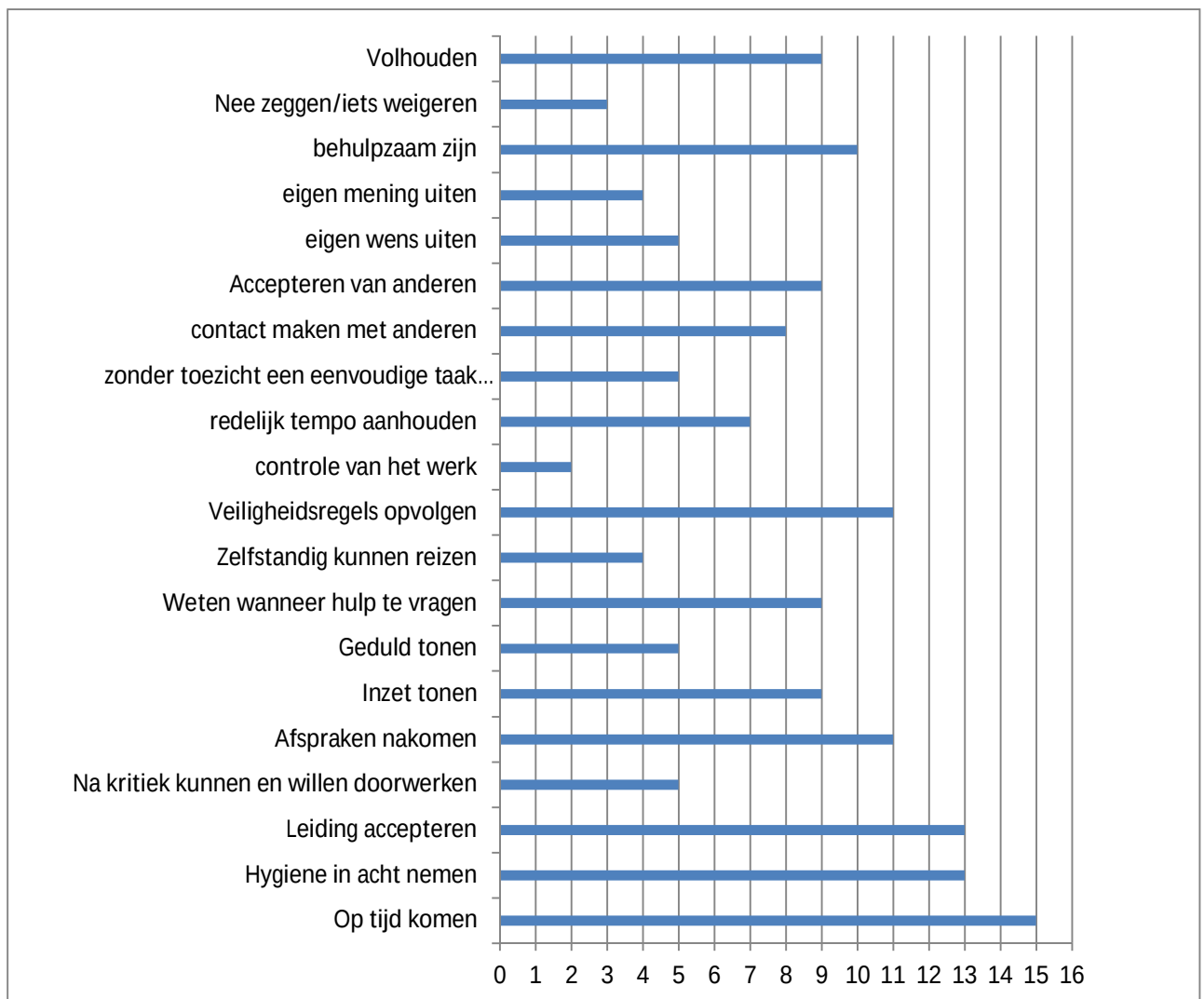
4.3 Vragenlijsten van de stagebedrijven.

Het stagebureau heb ik vragenlijsten (zie bijlage 3) gestuurd naar verschillende stagebedrijven waarmee het stagebureau in contact staat. De bedrijven moesten allemaal een beginnende stagiaire van Het Kwadrant binnen hun bedrijf hebben, of er ooit één gehad hebben (zie figuur 1). Van 15 stagebedrijven heb ik een vragenlijst terug ontvangen. Om de ervaring van het stagebedrijf met stagiaires in kaart te brengen, heb ik eerst nagevraagd hoeveel stagiaires van Het Kwadrant het bedrijf ooit heeft gehad.

Figuur 1. geschiedenis Kwadrant stagiaires

De stagebedrijven heb ik ook gevraagd naar de competenties die de leerlingen bezitten als beginnende stagiaires. Deze competenties heb ik gehaald uit de Stage Analyse Praktijkscholen (zie bijlage 4) (S.T.A.P.) die wordt gebruikt tijdens het assessment om te kijken of de leerlingen stagegeschikt zijn. In onderstaande grafiek geven de 15 stagebedrijven aan welke van de competenties de leerlingen al bezitten.

Figuur 2: Competenties stagegeschiktheid

In het praktijkonderwijs wordt er vanuit gegaan dat 80 % van de leerlingen de doelen moet kunnen behalen. 10 % zit onder dat niveau en 10 % zit boven dat niveau. Als we daar ook vanuit gaan bij de competenties die in het assessment gevraagd worden om stage te kunnen lopen, zouden van de 15 stagiaires die stagelopen bij de ondervraagde bedrijven, 12 stagiaires de competenties moeten halen. In figuur 2 is te zien dat in dit geval maar 3 competenties voldoende behaald worden; leiding accepteren, hygiëne in acht nemen en op tijd komen.

Naast de bovenstaande competenties noemden de stagebedrijven nog de volgende punten die belangrijk zijn om bij hun bedrijf stage te kunnen lopen. Alle competenties worden één genoemd.

Geen gebruik van Ipod of GSM

Beleefdheidsvormen

Afwegen op digitale weegschaal en recepten lezen.

Sociale contacten.

Geheimhoudingsplicht.

Veiligheidsvoorschriften.

Motivatie.

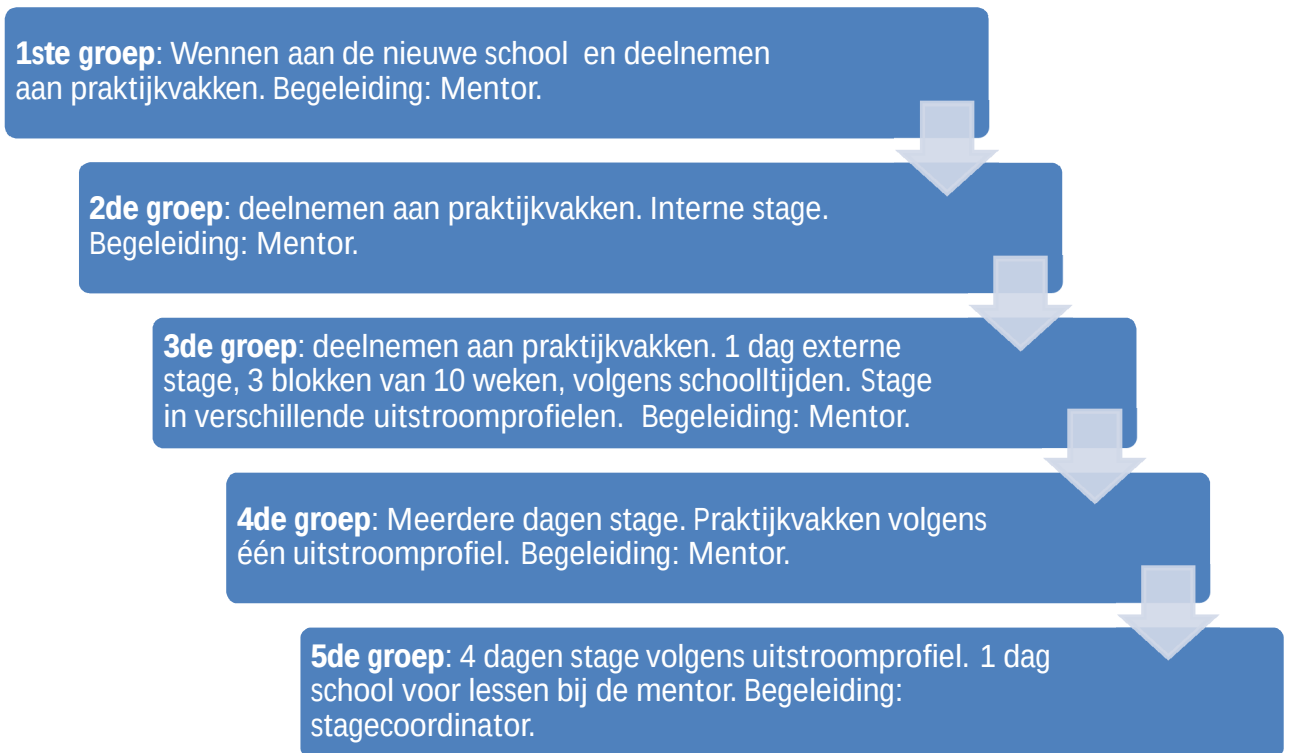
Hoewel uit de grafiek anders blijkt, geven alle respondenten wel aan dat ze vinden dat de stagiaires van Het Kwadrant tijdens hun eerste stage voldoende zijn voorbereid op de competenties die van hun verwacht worden. Een opvallende notitie is wel van één respondent die aangeeft dat het de voorbereiding ten goede zou komen als de leerlingen die nog geen 15 jaar zijn een paar keer per jaar mee mogen lopen met ervaren stagiaires. Den Boer (2009) geeft ook aan dat leerlingen volgens hem beter en gericht kunnen kiezen op basis van ervaringen. Op Het Kwadrant gaan de leerlingen die nog geen 15 jaar zijn nu twee keer per jaar een ochtend mee op stage.

De vakkennis die de leerlingen moeten hebben om stage te kunnen lopen binnen het bedrijf zijn per stagebedrijf verschillend. De helft van de bedrijven geven aan dat de leerlingen voldoende vakkennis hebben. De andere helft geeft aan dat dit nog onvoldoende is, maar ze geven allemaal aan dat de leerlingen dit in de praktijk moeten leren. De gemiste vakkennis die genoemd wordt heeft vaak te maken met hygiëne en veiligheid. Dit komt op elke stage terug.

De stagebedrijven geven aan dat de leerlingen een voldoende reëel beeld hebben van wat er verwacht wordt op het stagebedrijf. De stagebedrijven geven aan dat gemiddeld 65 % van de leerlingen weten wat er van hen wordt verwacht. Echter niet alle stagebedrijven kunnen antwoord geven op deze vraag, wat het percentage niet erg betrouwbaar maakt. Er wordt wel aangegeven dat de leerlingen van te voren goed worden ingelicht over wat er van hen verwacht wordt, daarnaast vinden veel stagebedrijven ook dat dit wel duidelijk wordt tijdens de stage.

4.4 Bezoek praktijkschool.

Samen met mijn critical friend Alina Assink ben ik op bezoek geweest bij Praktijkschool Het Bolwerk in Middelburg. Van deze school hadden wij al een stage-DVD bekeken en hun situatie leek erg op die van Het Kwadrant. We hebben op Het Bolwerk gesproken met Aad van Os. Hij coördineert de stage op Het Bolwerk.

Hierboven staat het schema van de structuur op Het Bolwerk. In de 1ste groep wordt er nog weinig aan stage gedaan. De leerlingen moeten wennen aan de nieuwe school en aan de regels van de school. Wel krijgen de leerlingen alle praktijkvakken om te kijken waar hun interesses liggen. In de 2de groep zijn de leerlingen actiever bezig met hun stage, ze voeren met de hele klas interne stages uit. Een belangrijk onderdeel hiervan is het Arbeid Voorbereidende Centra, het AVC. Hier wordt in een arbeidsvorm houtbewerking gedaan. De leerlingen werken samen met een docent en professionele houtbewerker aan klussen die de school krijgt. Dit doen ze een halve week of een hele week. De klas gaat een paar keer per jaar naar het AVC. Hier leren ze de competenties die bij het stagelopen horen. Daarnaast bestaan er nog interne stages zoals de fietsenmaker, het autopoetsbedrijf en het schoolrestaurant. Hierbij worden de

buurtbewoners nauw betrokken. Deze kunnen tegen een kleine betaling gebruik maken van bovenstaande diensten. In de 3de groep gaan leerlingen in periodes van 10 weken, 3 keer per jaar op stage. Dit doen ze in 3 verschillende uitstroomprofielen. Het doel is vooral om kennis te maken met de profielen en het stagelopen. Meijers (2004) geeft ook aan dat de leereffecten groter zijn als de leerlingen tijdens hun schooltijd meerdere stages lopen. Door de verschillende ervaringen die ze op doen, leren ze niet alleen beter kiezen, maar ontwikkelen ze ook loopbaancompetenties en een arbeidsintensiteit. De mentor begeleidt deze stages. De mentor weet wat de leerpunten van de leerlingen zijn en kan daar tijdens de stages op inspelen. In de 4de groep gaan de leerlingen volgens het gekozen uitstroomprofiel stagelopen. De mentor blijft degene die de stage begeleidt. In de 4de groep is dit anders, dit is de uitstroomgroep. Deze leerlingen gaan nog maar één dag in de week naar school en zijn volledig bezig met de uitstroom. De stagebegeleider begeleidt de leerlingen hierin.

Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen.

Na de verschillende onderzoeken die ik heb gedaan heb ik antwoord gekregen op mijn deelvragen. Nu ik deze antwoorden weet, ga ik in dit hoofdstuk conclusies trekken en aanbevelingen doen aan Het Kwadrant. Dit kan ik niet alleen naar aanleiding van mijn onderzoek, maar hierbij moet ik ook de conclusies betrekken die mijn critical friend Alina Assink heeft getrokken naar aanleiding van haar onderzoek.

5.1 Overleg

Om aanbevelingen te kunnen doen, is het belangrijk om te weten wat er nu gedaan wordt aan stagevoorbereiding op Het Kwadrant. Daarom heb ik de beginsituatie van Het Kwadrant geïnterviewd. Een belangrijke conclusie die ik hieruit kon trekken is dat er op Het Kwadrant veel lessen in opbouw zijn die de keuze voor de leerlingen voor het kiezen van een uitstroomprofiel makkelijker moeten maken. De lessen worden gemaakt door de vakleerkrachten. De lessen over de uitstroomprofielen moeten ervoor zorgen dat de keuze voor de leerlingen makkelijker moet worden. Door de lessen zouden de leerlingen moeten zien wat er per profiel van ze verwacht wordt. Opvallend is dat er bij het maken van deze lessen niet gecommuniceerd wordt met het stagebureau en de stagebedrijven. Door mijn vragenlijsten aan de stagebedrijven ben ik erachter gekomen dat er per sector toch heel wat aan vakkennis nodig is om stage te kunnen lopen. De bedrijven vinden dat de stagiaires dit wel kunnen leren tijdens de stage, maar ik denk dat bij het maken van een keuze het wel belangrijk is dat de leerlingen weten welke kennis ze moeten beheersen. Het zou daarom goed zijn als de leerkrachten die de voorbereidende lessen maken in contact komen met deze bedrijven. Ik besef echter dat dit een hele onderneming is en dat stagebedrijven het vaak al erg druk hebben met hun stagiaires en eigen werk. Het stagebureau komt vaak in contact met deze bedrijven en weet wat de bezwaren zijn en waar haken en ogen zitten. Het stagebureau en de stagebedrijven geven daarnaast aan dat het contact tussen beiden erg goed is. Ik zie het stagebureau daarom als een ideale tussenpersoon tussen de leerkrachten en de stagebedrijven. Voor het maken van de ter lessen voorbereiding op de uitstroomprofielen zou ik dus aanraden dat de vakleerkrachten in beraad gaan bij het stagebureau. De meerderheid van de leerkrachten geeft aan dat ze niet weten welke verschillende werkplekken er per uitstroomprofiel mogelijk zijn. Het stagebureau geeft aan niet te weten wat er op dit moment in de onderbouw aan stagevoorbereiding wordt gedaan. Het stagebureau geeft wel duidelijk aan dat hier behoefte aan is en dat het in de onderbouw heel fijn werkt om overleg te hebben

met de leerkrachten. Het probleem volgens het stagebureau is vooral het tijdgebrek. Als je als school wilt dat de voorbereiding op de stage goed verloopt, zal je hier dus tijd voor vrij moeten maken.

De lessen over de uitstroomprofielen vind ik wel zeer zinvol. De leerlingen staan voor een belangrijke keuze en moeten hier bij geholpen worden. In het onderzoek van Kuijpers, Meijers en Winters (2008a) wordt al vermeld dat kinderen bij het maken van belangrijke keuzes vooral gebruik maken van de adviezen van de school en van de ouders. Het is daarom ook belangrijk dat tijdens het maken van deze keuze, de ouders, de school en de leerling met elkaar in contact komen. Dit gebeurt op Het Kwadrant tijdens het IOP gesprek. Belangrijk is dat ook hier al de competenties die nodig zijn om stage te kunnen lopen besproken worden en dat daar ook al duidelijk is wat er mogelijk is voor de leerling. Ook na het assessment volgt er een gesprek waarbij nu ook het stagebureau aanwezig is.

5.2 Duidelijkheid

Zoals al eerder gezegd, is het mooi dat ze op Het Kwadrant al bezig zijn met de voorbereidende lessen op stage. Naast overleg missen deze lessen op dit moment nog uniformiteit. Bij het maken van de lessen lijkt het nu vooral nog vrijblijvend. Omdat alle bekwame leerkrachten deze lessen moeten kunnen geven, moeten de lessen eenduidig zijn. Het merendeel van de leerkrachten geeft aan niet te weten welke beroepsmogelijkheden er zijn per uitstroomprofiel. Er moet dus een lijst komen van beroepen en taken die bij de uitstroomprofielen horen. Daarnaast is het belangrijk om daar de competenties bij te benoemen. Ook voor de leerlingen moet dit duidelijker worden. Op de gang van Het Kwadrant hangen foto's van de leerlingen en waar ze stagelopen. Om een duidelijk beeld te scheppen zou er bij deze foto's gemeld moeten worden bij welke uitstroomprofiel de stage hoort en welke beroepen, taken en competenties daarbij horen. Een groot deel van de leerlingen die nu stagelopen weet niet bij welk uitstroomprofiel hun stage hoort.

5.3 Competenties

Naast de kennis die de leerlingen moeten hebben over de uitstroomprofielen waar ze uit kunnen kiezen en een stage in krijgen, is het ook belangrijk dat de leerlingen leren wat er allemaal nodig is om stage te kunnen lopen. De competenties die terug komen uit het assessment worden nu alleen tijdens de lessen arbeidstraining getraind en nauwkeurig bijgehouden. Deze competenties komen uiteraard bij meerdere lessen terug, maar de leerlingen worden er alleen bewust van gemaakt tijdens de lessen arbeidstraining. Veel leerlingen denken daarom ook dat deze competenties alleen bij arbeidstraining belangrijk zijn.

Op Het Kwadrant zouden de competenties meer zichtbaar en belangrijker gemaakt moeten worden. Vooral bij de sociale vaardigheden lessen (SOVA) zou er meer aandacht moeten zijn voor de competenties die belangrijk zijn om stage te kunnen lopen en dit zou volgens mij kunnen door net als bij arbeidstraining te werken met een rapport.

5.4 Ervaring

Iets wat ik mis op Het Kwadrant is ervaring met het stagelopen. De lessen arbeidstraining lijken nog het meest op stage, maar deze lessen zijn één blokuur in de week, wat het idee van stagelopen weer teniet doet. Daarom zie ik veel voordelen aan het Arbeid Voorbereidende Centra (AVC) zoals op praktijkschool Het Bolwerk in Middelburg. Daar staat dit vak niet wekelijks op het rooster, maar wordt het een aantal periodes per jaar gedaan en voor minimaal een halve week. De leerlingen zijn dan alleen bezig met het werk in het AVC waardoor het meer op een stage lijkt. Ook is het extern. Bij alles wat op school gebeurt, zoals eigenlijk alle praktijkvakken op Het Kwadrant, krijgen de leerlingen niet het gevoel dat het iets met stage te maken heeft. Daarnaast is het vaak nog niet betekenisvol voor de leerlingen. In het AVC in Middelburg maken de leerlingen echt iets voor een klant. Die ervaring is zeer belangrijk voor het maken van een uiteindelijk keuze. Peter den Boer (2009), geeft ook aan dat leerlingen beter kunnen en gericht kunnen kiezen door het opdoen van betekenisvolle ervaringen. Het is volgens hem wel belangrijk en zeer zinvol om deze ervaringen, die ze op jonge leeftijd al opdoen, goed te reflecteren. Op Het Kwadrant zijn ze hier al min of meer mee bezig. De leerlingen van de middenbouwgroepen, gaan twee keer per jaar een halve dag meelopen met een bovenbouw leerling die al stageloopt. Volgens mij is dit echter te weinig. Een halve dag is geen realistische werktijd, een jaar later moeten dezelfde leerlingen namelijk al elke week een hele dag stagelopen. Daarnaast zijn er op Het Kwadrant vier uitstroomprofielen en kunnen de leerlingen in de middenbouwgroep dus maar ervaring opdoen in twee van de vier uitstroomprofielen. Op Het Bolwerk in Middelburg gaan de leerlingen in de 3de groep in periodes van tien weken, drie keer per jaar op stage. De leerlingen maken daarbij kennis met 3 verschillende uitstroomprofielen en wennen aan een hele dag stagelopen. Dit gebeurt weliswaar een jaar later dan op Het Kwadrant, maar de leerlingen hebben het jaar daarvoor al kunnen wennen aan stagelopen in het AVC. Daarnaast is het goed om ervaringen op te doen met verschillende stages. Dit komt overeen met de theorie van Meijers, Kuijpers en Bakker (2006) die zeggen dat er bij een langere stageperiode en verschillende stages tijdens een opleiding meer leereffect optreedt. Daarnaast zeggen ze dat een de arbeidsomstandigheden realistisch moeten zijn, wat Het Bolwerk hoopt te bereiken met het AVC. Ik zou het daarom

aanbevelen om de lessen arbeidstraining realistischer te maken, door de leerlingen ook in contact te laten komen met de klanten, zodat ze zien voor wie ze het werk maken. Ook zou ik deze les een langere periode op het rooster willen zetten. Daarnaast zou het goed zijn voor de ervaring als de leerlingen, vaker én langer mee kunnen lopen met een meer ervaren stagiaire. Ook de leerkrachten van Het Kwadrant geven aan dat het belangrijk is voor de leerlingen om de stagebedrijven van binnen te zien.

Hoofdstuk 6. Evaluatie onderzoek.

Het schrijven van een groot onderzoek was voor mij een nieuwe ervaring. En gaandeweg het onderzoek kwam steeds meer het besef hoe weinig ik hier vanaf wist. Tijdens mijn eerdere opleidingen moesten we wel kleine onderzoekjes houden, maar hoe we dat moesten doen, daar heb ik nooit les in gehad. Het maken van een dergelijk groot onderzoek was dus een spannende ervaring.

6.1 Planning.

Ik werk al mijn hele studentencarrière tegen de deadline aan. Op de middelbare school was ik ook een leerling die alles het liefst op het laatste moment deed. Zelfs voor mijn eindexamens zat ik liever de ochtend voor het examen nog met m'n neus in de boeken, dan dat ik weken van te voren al zat te leren. Hoewel ik denk dat ik op die laatste momenten voor de deadline het productiefst ben, wilde ik me voor het onderzoek toch houden aan een strakke tijdsplanning. De relatief nieuwe ervaring van het onderzoek doen en de tijd die het in beslag zou gaan nemen, maakte voor mij duidelijk dat ik niet meer te werk kon gaan als de middelbare scholier van vroeger. Daarnaast heb ik nu naast m'n onderzoek een volledige baan om me op te concentreren. De strakke planning was nodig. Hoewel ik me altijd aan de planning heb gehouden, zat ik toch telkens tegen de deadline aan. De druk van het af moeten hebben, werkt erg motiveren voor mij. Daarnaast werkt een samen met de andere studenten vastgestelde deadline voor mij ook goed. Had ik van te voren voor mezelf deadlines moeten stellen, dan had ik er veel meer moeite mee gehad om me daar aan te houden. Ondanks de druk die het met zich meebrengt om elke keer tegen de deadline te werken, denk ik dat dit voor mij wel de meest prettige manier van werken is. Ik heb daarbij ook wel geluk gehad dat ik weinig tot geen tegenslagen heb gekend tijdens het onderzoek doen.

6.2 Samenwerking

Voor het onderzoek heb ik veel samengewerkt met mijn collega Alina Assink. Dit uiteraard omdat we dezelfde onderzoeksvraag hebben en onze onderzoeken elkaar aanvullen. Daarnaast waren we elkaars critical friend. Het is fijn geweest om iemand te hebben waarbij je even je verhaal kwijt kan als het even niet lukt. Als ik even een writers block had, werkte het goed om even met Alina over het onderwerp te praten. Vaak kwam dan weer de motivatie om door te gaan. Ik denk dat Alina en ik elkaar goed door het hele proces van onderzoek doen heen

hebben gesleept. Naast de samenwerking met Alina, heb ik veel moeten samenwerken met het stagebureau. Deze samenwerking vond ik best lastig omdat het stagebureau uiteraard druk is met het begeleiden van de stages en de stagebezoeken. De drempel om iemand “lastig” te vallen was voor mij best hoog. Uiteindelijk heb ik gewoon de stoute schoenen aangetrokken en ben ik met mijn vragen gekomen. Omdat ik zelf zeer actief bezig was met mijn onderzoek vond ik best lastig om te merken dat het voor andere collega’s geen hoge prioriteit had. Door zelf actief te blijven ben ik wel aan de benodigde data gekomen voor mijn onderzoek.

6.3 Onderzoek

Tijdens mijn onderzoeken ben ik tegen een aantal voor mij onverwachte zaken gelopen. Het feit dat er in de brugklasgroepen geen overleg is over de voorbereidende lessen op stage en dat elke groep iets anders doet vond ik bijzonder. Dat de stagecoördinator geen idee had van wat er in de onderbouw gebeurt aan stagevoorbereiding vond ik ook eigenlijk wel schokkend. Van het onderzoek naar de stagebedrijven had ik meer verwacht. Achteraf gezien was mijn vragenlijst voor de bedrijven niet duidelijk genoeg. Hoewel ik het door verschillende mensen had laten beoordelen, is het toch anders voor de stagebedrijven. Achteraf gezien had ik beter een proefvragenlijst kunnen laten invullen door één van de bedrijven en dan pas de andere vragenlijsten moeten versturen. Ook het laten uitdelen door de stagebegeleiders had misschien anders gekund. Als ik dit zelf had gedaan had dit veel meer tijd gekost, maar had ik de vragen wel beter kunnen uitleggen. Het bezoek aan Het Bolwerk in Middelburg was voor mij een schot in de roos. Door eens rond te kijken bij een andere school kan je zoveel leuke ideeën opdoen. Door het gesprek met Aad van Os, stagecoördinator op Het Bolwerk, ben ik erachter gekomen waarom Het Bolwerk bepaalde keuzes maakt.

Wat ik best lastig vond was om me te houden aan m’n onderzoeksvraag. Door het onderzoeken en het binnenkrijgen van verschillende data, kwamen er steeds meer interessante vragen naar boven. Zaken die interessant waren om te onderzoeken, maar niet relevant waren voor mijn onderzoek. Mijn critical friend heeft me ook geholpen om me telkens af te vragen, of de vragen toegevoegde waarde hadden voor m’n onderzoek.

6.4 Persoonlijk

Het onderzoek doen is voor mij persoonlijk een heel leerproces geweest. Ik heb me de afgelopen jaren vooral bezig gehouden met het lesgeven in mijn eigen klasje. Gaandeweg merkte ik dat dit me prima afging, maar dat ik toch de nodige kennis miste over het werken in het praktijkonderwijs. Vooral theorie over onderwijs was niet aan mij besteed. Ook het

hoofdstuk literatuurstudie vond ik in het begin erg lastig. Ik ben een doener en met m'n neus in de boeken is niets voor mij. Toch zou ik achteraf geen onderzoek kunnen doen zonder de literatuurstudie die ik heb gedaan over het onderwerp. Zonder de literatuurstudie was mijn onderzoek verdeeld in stukjes. Door de studie zijn deze stukjes in elkaar gevallen. Ik besef nu dat de literatuur nodig is om conclusies te kunnen trekken. Wel ben ik blij dat ik na deze studie nog altijd kan zeggen dat ik erg stressbestendig ben. Hoewel het veel tijd heeft gekost, ben ik over het algemeen altijd rustig gebleven. Wel heb ik geleerd vooral naar mezelf te kijken, hoe moeilijk dat soms ook is. Ik moet tevreden zijn met mijn eigen onderzoek en me niet te veel focussen op wat andere collega's aan het doen zijn. Iedereen doet het op zijn eigen manier.

Nawoord

Na het inleveren van de belangrijkste stukken voor mijn meesterstuk had ik een gesprek met Ab de Laater, directeur van Het Kwadrant. We kwamen tot de conclusie dat een stabiele thuissituatie nodig is om tweeënhalf jaar te kunnen studeren. Daarom is het voor mij belangrijk om als eerste te bedanken mijn ouders, die me gesteund hebben, maar ook veel tijd en ruimte hebben gegeven om dit onderzoek te kunnen doen. In stressvolle situaties is het fijn om altijd op je ouders te kunnen rekenen.

Naast mijn ouders zijn ook mijn medestudenten een geweldige steun geweest de afgelopen tweeënhalf jaar. In het bijzonder Alina Assink, die als critical friend mij enorm gesteund heeft gedurende het hele proces. Als ik even vast zat, kon ik altijd op haar rekenen. Alina heeft mij echt vaak verder geholpen gedurende mijn onderzoek. Ook de andere studenten moet ik bedanken. Vooral ook voor de gezellige sfeer, waardoor de donderdagavonden voorbij vlogen.

Ook is het volgens mij onmogelijk om een onderzoek te doen zonder de steun van de beste vrienden. Daarom wil ik Janneke Havermans bedanken als ervaringsdeskundige en als luisterend oor. Vooral van haar ervaringen heb ik veel geleerd. Ook de gesprekken over onze studies zorgden vaak weer voor veel inspiratie om verder te gaan. Ook wil ik haar vriend Jannes Goedbloed bedanken voor zijn enorme talenknobbel.

Maar dit alles was niet mogelijk geweest zonder Het Kwadrant. Naast een goed onderzoeksgebied en een gastvrije studieplaats, moet ik Het Kwadrant vooral bedanken voor de mogelijkheid die ik heb gekregen om deze studie te mogen volgen. Daar moet ik vooral Kitty Clarijs voor bedanken, die vanaf het begin de studie voor ons gecoördineerd heeft. Elke module was goed geregeld, elk boek werd besteld en vooral elk schouderklopje en bemoedigend woordje werd op het juiste moment gegeven. Voor Kitty waarschijnlijk de normaalste zaak van de wereld, voor mij een enorme steun.

Als laatste wil ik uiteraard André van Vuuren bedanken. Als studiebegeleider van de Fontys is André altijd eerlijk en betrokken geweest. André heeft altijd de tijd genomen om ons te begeleiden. Er werd altijd tijd gemaakt om ons werk te voorzien van feedback. Nooit hoefde ik lang op mijn feedback te wachten om verder te kunnen. Daarmee hebben we van de Fontys een professionele begeleider gekregen die volgens mij nodig is om een goed onderzoek te kunnen doen.

Literatuurlijst

- Boer den, P. (2009). *Jongeren kiezen op basis van beelden die niet kloppen* – VGO 6
- Moerman, G. A. (2010). *Probing behaviour in open interviews* . Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Beekers, P. (2006). *Kiezen is een kunst*. CPS Uitgeverij.
- Winters, A., Kuijpers, M. & Meijers, F. (2008). *Loopbaanoriëntatie en –begeleiding: de rol van communicatie*. Impuls, 39 (1), 10-20
- Kuijpers, M. (2009). *Breng beweging in je loopbaan-vijf loopbaancompetenties voor waardevol werk* . Academic Service.
- Meijers, F. (2004). *Wat leer je in de praktijk? Een onderzoek naar de mogelijkheden tot beroepsvorming in het kader van de beroepspraktijkvorming*. Zoetermeer: Colo
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., & Scheepsmma, W. (2010). *Ontwikkeling door onderzoek - een handreiking voor leraren*. Baarn/Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Baarda, D., De Goede, M. & Kalmijn, M. (2007). *Basisboek Enqueteren. Handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquetes*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Koenders, W., Van Loon, R. (2011) *Schoolgids Het Kwadrant*. Bergen op Zoom

Bijlages

Bijlage 1: Competenties Arbeidstraining

Bijlage 2: Interview Roos Witvoet

Bijlage 3: Vragenlijst stagebedrijven

Bijlage 4: Stage Analyse Praktijkscholen

Bijlage 1: Competenties Arbeidstraining

KRITISCHE COMPETENTIES *	DOELEN EN VAARDIGHEDEN *
Stiptheid	woordenschat: stiptheid de leerling houdt zich aan de regels de leerling komt op tijd de leerling discussieert en klaagt niet over opdrachten of taken
Veilig werken	woordenschat: veiligheidsvoorschriften, beschermende kleding, afval scheiden de leerling volgt de veiligheidsvoorschriften op de leerling draagt beschermende middelen en kleding de leerling werkt rustig, niet speels, rent niet, gooit niet de leerling gebruikt de machines, gereedschap en materiaal op de juiste manier de leerling maakt mee schoon en ruimt op de leerling gooit het afval gescheiden weg
Volhouden en doorzetten	woordenschat: volhouden, doorzetten de leerling blijft steeds bezig met zijn werk en gaat niet staan wachten de leerling kan één taak volhouden 30 of 60 minuten de leerling kan op één plaats werken en loopt niet steeds weg de leerling geeft niet op bij problemen of ongemak de leerling kan zelf zijn probleem oplossen of op rustige manier om hulp vragen
Tempo	woordenschat: tempo, gestelde tijd de leerling doet hoeveel werk in 30 of 60 minuten de leerling kan de taak maken in de gestelde tijd de leerling let op het tempo van de ander als de leerling samenwerkt
Kritiek	woordenschat: kritiek, nauwkeurig, luisterhouding, de leerling kan kritiek geven op rustige, eerlijke manier de leerling kan kritiek ontvangen: de leerling kan luisteren en wordt niet boos de leerling kan kritisch zijn op zijn werk: nauwkeurig werken, zelfcontrole de leerling doet iets met kritiek
Omschakelen	woordenschat: accepteren, leiding, collega de leerling accepteert verandering van leiding de leerling accepteert verandering van collega de leerling accepteert verandering van werk(-plaats)
Samenwerken	woordenschat: initiatief, een rol aannemen de leerling neemt initiatief de leerling neemt de leiding de leerling geeft leiding de leerling accepteert leiding de leerling kan zijn rol aannemen die bij de situatie past
Rekening houden met anderen	woordenschat: luisterhouding, inbreng, interesse, fatsoensnormen en waarden de leerling heeft een goede luisterhouding en heeft een eigen inbreng de leerling heeft interesse voor de ander de leerling is zich bewust van de bestaande fatsoensnormen en waarden

Bijlage 2: Interview Roos Witvoet

Wat wordt er nu aan stagevoorbereiding gedaan in de onderbouw van Het Kwadrant?

Ik weet het niet. Vroeger wel, toen gaf het stagebureau zelf een paar keer per jaar lessen over de voorbereiding van de stage. Er werden dan praktische situaties bekeken en er waren leesbladen over stage.

Er worden nu in de onderbouw lessen gegeven over de verschillende uitstroomprofielen waaruit de leerlingen kunnen kiezen en ook stage gaan lopen. Wordt het stagebureau betrokken bij deze lessen?

Nee, de leerkrachten maken deze lessen zelf. Wij gaan daar niet met ze over in gesprek.

De lessen worden gemaakt door vakleerkrachten, veelal mentor in de onderbouw. De lessen worden ook gegeven door de mentoren uit de onderbouw. Weten de mentoren in de onderbouw voldoende over de uitstroomprofielen en de mogelijkheden die daarbij horen?

Dat weet ik niet. Ik denk dat het maken van de lessen nu vooral hap snap werk is, terwijl wij veel materiaal hebben liggen. Overleg zou goed zijn, maar er is simpelweg geen tijd voor. In de bovenbouw is de communicatie tussen het stagebureau en de mentoren een stuk beter. Maar de leerlingen van de bovenbouw mentoren lopen natuurlijk al stage.

Wat missen de leerlingen die starten met stagelopen het meest?

Ze overschatten zichzelf vooral, maar dat is kenmerkend voor onze doelgroep. De leerlingen zien nog niet wat ze leren van de taken die ze krijgen en denken alles aan te kunnen.

Weten de stagebedrijven wat ze van de leerlingen die stage komen lopen kunnen verwachten?

Ja, de leerling gaat altijd eerst kennismaken bij het stagebedrijf met een stagebegeleider vanuit het stagebureau. Bij zo'n kennismakingsgesprek worden altijd de leerpunten besproken. Samen met het stagebedrijf gaan ze daar aan werken.

Bij welk uitstroomprofiel zijn de leerlingen het beste voorbereid op stage?

Dat is moeilijk te zeggen. Dat hangt per groep af en ook per mentor. Als de mentor veel van het uitstroomprofiel weet, dan kan hij ook betere informatie geven aan de leerlingen.

Bijlage 3: Vragenlijst stagebedrijven

Onderzoek voorbereiding op stage.

Voor mijn studie Master SEN doe ik onderzoek naar de voorbereiding op de stage op Het Kwadrant. Voor mijn onderzoek is het belangrijk om te weten te komen wat de mening is van de stagebedrijven. Deze zien in de praktijk of de leerlingen van Het Kwadrant goed zijn voorbereid op het stagelopen. Daarom vraag ik u deze vragenlijst in te vullen en weer mee terug te geven aan de stagebegeleider van Het Kwadrant.

Alvast bedankt voor uw medewerking,
Lindsay Stam

Vragenlijst

Naam:..... Stagebedrijf.....

Hoeveel stagiaires van Het Kwadrant heeft u al binnen uw bedrijf gehad?

- ☐ Dit is de eerste.
- ☐ Tussen de twee en vijf.
- ☐ Meer dan vijf.

Welke van onderstaande competenties bezitten de stagiaires bij de start van de stage voldoende?

☐ Op tijd komen. ☐ Hygiëne in acht nemen. ☐ Leiding accepteren ☐ Na kritiek kunnen en willen doorwerken. ☐ Afspraken nakomen. ☐ Inzet tonen. ☐ Geduld tonen. ☐ Weten wanneer hulp te vragen. ☐ Zelfstandig kunnen reizen.	☐ Controle van het werk. ☐ Redelijk tempo aanhouden. ☐ Zonder toezicht een eenvoudige taak aankunnen. ☐ Contact maken met anderen. ☐ Accepteren van anderen. ☐ Eigen wens uiten. ☐ Eigen mening uiten. ☐ Behulpzaam zijn. ☐ Nee zeggen/iets weigeren.
---	---

Welke competenties zouden de stagiaires nog meer moeten bezitten voordat zij stage komen lopen bij jullie bedrijf?

.....

.....

.....

.....

Heeft u de indruk dat de stagiaires voordat ze gaan stage lopen voldoende voorbereid zijn op deze competenties?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Welke vakkennis zouden de stagiaires moeten bezitten voordat zij stage komen lopen bij jullie bedrijf?

.....

.....

.....

.....

Bezitten de stagiaires de benodigde vakkennis voldoende?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Zo nee, welke niet?

.....

.....

.....

.....

.....

Hebben de stagiaires een reëel beeld van de uit te voeren werkzaamheden?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

In hoeverre sluiten de verwachtingen van de stagiaires aan bij de verwachtingen van het stagebedrijf:

10 %	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

LEZEN

	slecht	onvold.	matig	vold.	goed
Eenvoudige zinnen kunnen lezen					
Begrip van eenvoudige zinnen					

SPREKEN

	slecht	onvold.	matig	vold.	goed
Eenvoudig gesprekje voeren					
Eenvoudige mededeling doorgeven					

SCHRIJVEN

	slecht	onvold.	matig	vold.	goed
Eenvoudige zinnen leesbaar schrijven					
Getallen leesbaar schrijven					
In aanvaardbaar tempo schrijven					

REKENEN

	slecht	onvold.	matig	vold.	goed
Hoeveelheden tellen					
Bewerkingen tot 100					
Tafels/deeltafels t/m 10					
Geldrekenen					
Klokkijken					
Meten					

Opmerkingen t.a.v. algemeen vormende vakken (met name wat betreft beperkingen of kwaliteiten!)

Lichamelijke beperkingen

(zicht, kleuren zien, diepte zien, fijne motoriek, grove motoriek, gehoor, ziekten, medicatie, enz.)

Algemene opmerkingen/aandachtspunten

(Overnemen van klasselijst ingevuld door de vakdocent)

Praktijk	slecht	onvol	matig	vold.	goed	Sociaal	slecht	onvol	matig	vold.	goed
Bouwtechniek						Bouwtechniek					
Mechanische techn.						Mechan. Techn.					
Techiek						Techniek					
Plantenteelt						Plantenteelt					
Dierhouderij						Dierhouderij					
Zorg en welzijn						Zorg en welzijn					
Consumptief						Consumptief					
Verkooppraktijk						Verkooppraktijk					
Mode/kleding						Mode/kleding					
Lich. Opvoeding						Lich. Opvoeding					